

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ЦИХОНЯ ДЕНИС ЮРІЙОВИЧ

УДК 347.956/957(477)

ОСКАРЖЕННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ, УХВАЛЕНИХ
СУДАМИ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ

Спеціальність 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
МІНЧЕНКО Раїса Миколаївна,
Інститут законодавства Верховної Ради України,
директор Української школи законотворчості

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
КІЗЛОВА Олена Сергіївна,
Міжнародний гуманітарний університет,
завідувач кафедри цивільного та господарського
права і процесу;

кандидат юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
ТРУБА В'ячеслав Іванович,
Одеський національний університет
імені І.І. Мечникова,
декан економіко-правового факультету

Захист відбудеться «___» _____ 2015 року о ___ годині
на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.03 Національного
університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса,
Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного
університету «Одеська юридична академія» за адресою: м. Одеса,
вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий «___» _____ 2015 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г. І. Чанишева

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Права і свободи людини і громадянина, відповідно до частини першої ст. 55 Конституції України, захищаються судом. Необхідною гарантією ефективного правосуддя є правильно організована система судів загальної юрисдикції, які розглядають у порядку цивільного судочинства справи щодо захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, а також забезпечення можливості перегляду судових рішень судами вищих інстанцій. Досягнення справедливого судочинства та належний захист прав і свобод людини у цивільному процесі є можливим лише за наявності досконалого цивільного процесуального законодавства.

Динамічні зміни, що відбулися в усіх сферах суспільного життя протягом останніх десятиріч, в тому числі й проголошення Україною стратегічного курсу на інтеграцію до Європейського Союзу, обумовили необхідність суттєвого реформування національної судової системи та адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу.

Найважливішим чинником сучасної судової реформи, започаткованої у часи здобуття державної незалежності, стало удосконалення процесуальних форм здійснення правосуддя, в тому числі, й на шляху забезпечення оскарження судових актів, ухвалених судами першої інстанції, як дієвого механізму в усуненні судових помилок та важливої гарантії відновлення порушених прав та охоронюваних законом інтересів людини і громадянина. Запровадження інституту апеляційного провадження та оновлення інституту касаційного провадження у цивільному судочинстві стало одним з досягнутих суттєвих результатів, що започаткували зміни у системі перегляду судових актів у судах загальної юрисдикції.

Незважаючи на значні позитивні здобутки та оновлення цивільного процесуального законодавства, отримані за результатами проведення судової реформи, процес становлення незалежного, ефективного та справедливого судівництва, в тому числі й у питаннях забезпечення оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, характеризується суперечливістю та неоднозначністю.

У сучасних умовах ще залишається низка невирішених проблем, пов'язаних з необхідністю подальшого удосконалення цивільного судочинства в аспекті забезпечення оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, незважаючи на те, що окремі види перегляду судових рішень були предметом дослідження на рівні дисертаційних робіт, а також висвітлювалися провідними вченими-процесуалістами на сторінках підручників, навчальних посібників та наукових статей.

Правовими проблемами перегляду судових рішень у науці цивільного процесуального права займалися такі вчені, як С. С. Бичкова, М.І. Балюк,

М. М. Бородін, О. О. Борисова, С. В. Васильєв, П. О. Гвоздик, Л.Є. Гузь, Р.Є. Гукасян, К. В. Гусаров, О. В. Дем'янова, С. Ю. Катукова, О.П. Клейнман, В. В. Крименко, В. В. Комаров, В. А. Кройтор, Д. Д. Луспеник, Р.М. Мінченко, І.В. Решетнікова, С. О. Светлична, В. В. Сердюк, О. А. Тимошенко, В.І. Тertiшніков, М. К. Треушніков, О. М. Трач, О.І. Угриновська, Є.О. Харитонов, С. Я. Фурса, Є.А. Чернушенко, Ю. С. Червоний, П.І. Шевчук, М. Й. Штефан, О. О. Штефан, І.І. Ємельянова, В. В. Ярков, М. М. Ясинок та ін.

Однак комплексне наукове дослідження проблемних питань оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, у науці цивільного процесуального права відсутнє. Доцільність такого дослідження обумовлена єдністю мети та завдань цивільного судочинства, що полягають у справедливому, неупередженому і своєчасному розгляді та вирішенні цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави, важливе місце в досягненні яких займає передбачена цивільним процесуальним законодавством можливість оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри цивільного процесу «Цивільне судочинство у світлі судової реформи в Україні» на 2011-2015 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» на тему «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності та права» на 2011-2015 роки (державний реєстраційний номер 0110U000671).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є дослідження процесуального механізму оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, формулювання теоретичних узагальнень та розробка практичних рекомендацій з метою удосконалення порядку розгляду та вирішення цивільних справ за результатами їх оскарження у судах вищих інстанцій.

Для досягнення поставленої мети в дисертації вирішувалися наступні завдання:

- з'ясувати юридичну природу права на оскарження рішень суду, ухвалених судами першої інстанції;
- визначити місце та роль перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, у механізмі цивільного судочинства;
- охарактеризувати становлення та формування перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, за часів державної незалежності;
- дослідити об'єкти апеляційного та касаційного провадження;
- визначити особливості правового статусу суб'єктів права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції;

дослідити процесуальний порядок та строки апеляційного та касаційного провадження;

розглянути процедуру перегляду цивільної справи судом апеляційної та касаційної інстанцій;

проаналізувати правові наслідки перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції;

розробити пропозиції та рекомендації щодо удосконалення положень національного цивільного процесуального законодавства, що стосуються оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції.

Об'єктом дослідження є правовідносини, що виникають у процесі оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції.

Предметом дослідження є оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у процесі дослідження було застосовано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Використання діалектичного методу дозволило з'ясувати правову природу права на оскарження рішень суду першої інстанції (підрозділи 1.1, 1.2). Застосування історичного методу мало місце при дослідженні основних етапів розвитку та формування перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, у порядку апеляційного та касаційного оскарження (підрозділ 1.3). Порівняльно-правовий метод застосовувався при проведенні порівняльної характеристики норм цивільного процесуального законодавства радянського періоду та чинного цивільного процесуального законодавства з питань правового забезпечення перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції (підрозділи 1.3, 2.2). Використання структурно-функціонального методу мало місце при визначенні основних засад правового регулювання підстав, умов та порядку перегляду судових рішень в апеляційній та касаційній інстанції (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2). Аналітичний метод використовувався у випадках необхідності обґрунтування, доведення та спростування тих чи інших теоретичних положень (розділи 1, 2, 3). В основу дисертаційного дослідження покладено метод комплексного аналізу при дослідженні процесуального механізму оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції (розділи 1, 2, 3).

Емпіричну базу дослідження становлять матеріали практики оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, статистичні та інші фактичні дані щодо діяльності судів апеляційної та касаційної інстанцій.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у здійсненні вперше, на основі оновленого цивільного процесуального законодавства, спеціального комплексного дослідження процесуального механізму оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, а також формулювання пропозицій,

спрямованих на удосконалення чинного законодавства щодо оскарження судових рішень суду першої інстанції.

У межах здійсненого дослідження отримано такі результати, що мають наукову новизну:

вперше:

аргументовано, що змістом права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, як самостійного суб'єктивного права є сукупність наступних правомочностей (можливостей), а саме : а) можливість звернення до суду апеляційної інстанції зі скаргою на судові рішення суду першої інстанції, що не набрали законної сили, щодо їх перевірки на предмет законності та обґрунтованості; можливість безпосереднього звернення до суду касаційної інстанції зі скаргою на судові рішення суду першої інстанції, що набрали законної сили, щодо їх перевірки на предмет законності; б) право на отримання судового захисту за результатами розгляду скарги у судах апеляційної та касаційної інстанцій, забезпечене процесуальним обов'язком судів вищої інстанції використати передбачені процесуальним законом можливості для встановлення та усунення суддівської помилки, допущеної судом першої інстанції, та забезпечення реального виконання судового акту;

здійснено періодизацію перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, у порядку апеляційного та касаційного оскарження, за часів державної незалежності, а саме: 1) перший період (1990-1995 р.р.) – суверенізація національного цивільного процесуального законодавства та започаткування проведення судово-правової реформи в Україні; 2) другий період (1995-2001 р.р.) – перехідний, обумовлений проголошенням Україною стратегічного курсу на інтеграцію до Європейського Союзу, необхідністю адаптації національного законодавства до законодавства ЄС, з метою його приведення у відповідність з європейськими стандартами в питаннях перегляду судових рішень; 3) третій період (2001-2010 р.р.) – запровадження інституту апеляційного оскарження та наповнення новим змістом інституту касаційного оскарження; 4) четвертий період (2010-середина 2014 р.р.) – подальше реформування судової системи, що ознаменувалось прийняттям ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» та створенням кардинально нового органу – Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ як суду касаційної інстанції; 5) п'ятий період (з середини 2014 р. до теперішнього часу) – новітній, спрямований на завершення судової реформи, в тому числі, і у сфері цивільного судочинства з метою забезпечення реального утвердження верховенства права в суспільстві;

визначено умови застосування судом вищої інстанції наданого йому повноваження, серед яких: 1) оскарження судового рішення, ухваленого судами першої інстанції, шляхом подання, відповідно, апеляційної та касаційної скарги; 2) встановлення відсутності чи, навпаки, наявності суддівської помилки у рішенні суду першої інстанції, що підлягає усуненню

за результатами перегляду зазначеного рішення судом вищої інстанції;
3) наявність правових норм, що передбачають можливість застосування конкретного повноваження судом апеляційної та касаційної інстанцій для усунення суддівської помилки.

удосконалено:

визначення права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, як гарантованої Конституцією України можливості сторін та інших осіб, які брали участь у справі, а також осіб, які не брали участь у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки, у порядку, визначеному нормами цивільного процесуального законодавства, звернутися до суду вищої інстанції з метою забезпечення усунення суддівської помилки і реального виконання судового акту;

виділення основних критеріїв вибору учасниками процесу форми, у порядку якої здійснюватиметься оскарження судового рішення у судах вищої інстанції, а саме: норми права, що регулюють процесуальні відносини, що виникають під час перегляду судових рішень; підстава та мета перегляду судових рішень, характер оскаржуваного судового акту та коло осіб – суб'єктів суддівської помилки, допущеної при ухваленні судового рішення судом першої інстанції;

встановлення строку апеляційного оскарження для виняткових випадків проголошення у судовому засіданні лише вступної та резолютивної частини рішення суду і відкладення складання повного рішення стосовно осіб, які брали участь у справі і були присутні у судовому засіданні під час проголошення вступної та резолютивної частини рішення, протягом десяти днів з дня отримання копії повного рішення, обчислення якого здійснюється з урахуванням вимог ст. 69 ЦПК України;

визначення повноваження суду апеляційної та касаційної інстанції як сукупності законодавчо визначених процесуальних засобів, за допомогою яких забезпечується реалізація функцій судів вищої інстанції з усунення суддівської помилки щодо рішень та ухвал, ухвалених судами першої інстанції, що підлягають перегляду за апеляційною чи касаційною скаргою у випадках, встановлених законом, з метою забезпечення поновлення порушених прав.

набуло подальшого розвитку:

положення про доцільність закриття провадження у справі та повернення скарги особі, яка не брала участі у справі, про права та обов'язки якої суд першої інстанції питання не вирішував, за результатом перегляду справи судом вищої інстанції та, відповідно, необґрунтованості вирішення питання по суті в момент прийняття скарги з постановленням ухвали про відмову у відкритті провадження у разі звернення такої особи;

положення щодо класифікації суддівських помилок у цивільному процесі на суттєві та несуттєві. Зокрема, суттєвими суддівськими помилками,

допущеними судом першої інстанції при розгляді і вирішенні цивільної справи, запропоновано визначати помилки, що порушують права, свободи та інтереси осіб, сприяють недосягненню мети та завдань правосуддя у цивільних справах, тягнуть за собою негативні наслідки, в тому числі скасування судового рішення, та підлягають усуненню у порядку та у спосіб, визначений законом, шляхом звернення до судових органів контролюючих інстанцій (суду апеляційної та касаційної інстанцій).

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в роботі положення та висновки можуть бути використані: у науково-дослідній сфері – для подальших теоретичних досліджень та удосконалення процесуального порядку оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції; у правотворчій сфері – у процесі подальшого вдосконалення цивільного процесуального законодавства України; у навчальному процесі – при викладанні нормативної дисципліни «Цивільний процес», підготовці підручників, навчальних посібників і методичних рекомендацій із зазначеної дисципліни; у сфері правозастосування – для захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні теоретичні висновки і практичні рекомендації дисертаційного дослідження апробовані при їх обговоренні на засіданнях кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія», а також доповідались на науково-практичних конференціях, засіданнях круглих столів, зокрема: Науково-практичному круглому столі «Особливості договорів у сучасному законодавстві України (м. Одеса, 21 вересня 2012 р.)»; Щорічній міжнародній науково-практичній конференції ім. Ю. С. Червоного «Актуальні проблеми цивільного права та процесу» (м. Одеса, 13 грудня 2012 р.); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції ім. Ю. С. Червоного «Актуальні проблеми цивільного права та процесу» (м. Одеса, 13 грудня 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове життя сучасної України», присвяченій ювілею С. В. Ківалова (м. Одеса, 16-17 травня 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Четверті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права», присвяченій пам'яті Є.В. Васьковського (м. Одеса, 16 травня 2014 р.); Круглому столі «Цивільне судочинство у світлі судової реформи в Україні» (м. Одеса, 16 травня 2015 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення та практичні висновки відображені у 11 публікаціях, 5 з яких – наукові статті у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, 1 – наукова стаття у зарубіжному періодичному виданні, 5 – тези доповідей на науково-практичних конференціях та засіданнях круглих столів.

Структура дисертації зумовлена метою та завданнями дисертаційного дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які включають вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел (237 найменувань). Загальний обсяг дисертації складає 216 сторінок, із яких основний зміст – 189 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначаються її мета, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, висвітлюються наукова новизна одержаних результатів та їх практичне значення, зазначається про апробацію результатів дослідження, публікації та структуру дисертації.

Перший розділ «Теоретико-правові засади оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, у цивільному процесі» складається з трьох підрозділів, присвячених з'ясуванню правової природи оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, його ефективності у світлі реформування судової системи України.

У **підрозділі 1.1. «Право на оскарження рішень суду першої інстанції як гарантія реалізації права на судовий захист»** досліджується поняття та зміст права на оскарження рішень суду першої інстанції. Встановлено, що найбільш дієвим механізмом забезпечення законності та обґрунтованості судових актів є можливість їх оскарження в апеляційному та касаційному порядку. Підтримано та додатково аргументовано наявні в правовій доктрині підходи щодо доцільності визначення права на апеляційне та касаційне оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, в якості основного конституційного права, що має загальний характер та з моменту своєї реалізації трансформується в суб'єктивне цивільне процесуальне право, зміст якого становить певна сукупність правомочностей, а саме: 1) можливість звернення до суду апеляційної інстанції зі скаргю на судові рішення суду першої інстанції, що не набрали законної сили, щодо їх перевірки на предмет законності та обґрунтованості; можливість безпосереднього звернення до суду касаційної інстанції зі скаргю на судові рішення суду першої інстанції, що набрали законної сили, щодо їх перевірки на предмет законності; 2) право на отримання судового захисту за результатами розгляду скарги у судах апеляційної та касаційної інстанцій, забезпечене процесуальним обов'язком судів вищої інстанції використати передбачені процесуальним законом можливості для встановлення та усунення суддівської помилки, допущеної судом першої інстанції, та забезпечення реального виконання судового акту.

У **підрозділі 1.2. «Місце і роль перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, у механізмі цивільного судочинства»** приділяється

увага дослідженню значення та сутності перегляду судових рішень суду першої інстанції.

З'ясовано, що реальні можливості для здійснення кожним громадянином своїх прав забезпечують структуризована система судів, визначальним елементом якої є судові органи і види проваджень. Встановлено, що ефективність захисту порушених прав обумовлена вибором форми перегляду судового рішення, ухваленого судом першої інстанції. Основними критеріями вибору учасниками процесу форми, у порядку якої здійснюватиметься оскарження судового рішення в судах вищої інстанції, є норми права, що регулюють процесуальні відносини, які виникають під час перегляду судових рішень, підстава та мета перегляду судових рішень, характер оскаржуваного судового акту та коло осіб – суб'єктів суддівської помилки, допущеної при ухваленні судового рішення.

Підтримано та додатково обґрунтовано визначення мети діяльності суду вищої інстанції як встановлення наявності (відсутності) суддівської помилки при ухваленні судового рішення судом першої інстанції. Завданням перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, що є спільними як для апеляційного так і для касаційного провадження, визначено забезпечення справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду і вирішення цивільних справ, а метою – захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

Запропоновано істотними ознаками перегляду в апеляційному та касаційному порядку судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, вважати, зокрема: 1) здійснення діяльності з відправлення правосуддя; 2) правову регламентацію процедури оскарження судових рішень, в тому числі і руху справи по стадіям в рамках здійснення перегляду судами вищих інстанцій; 3) самостійність мети та завдань судових органів вищих інстанцій з перегляду судового рішення; 4) наявність достатніх повноважень для встановлення та усунення суддівських помилок у судових рішеннях, ухвалених судами першої інстанції.

З урахуванням проведеного аналізу зроблено висновок, що сучасна система побудови судів загальної юрисдикції, відображена у нормах Конституції України, Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та у положеннях ЦПК України, засвідчує про забезпечення послідовного переходу справи від суду нижчої інстанції до суду вищої інстанції, підвищення гарантій судового захисту прав та законних інтересів громадян.

У підрозділі 1.3. «Сучасний стан та перспективи розвитку правового регулювання перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції» досліджуються проблеми ефективності правового забезпечення перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, у світлі реформування

судової системи України. Встановлено, що найважливішими чинниками періоду реформування судової системи в Україні стало запровадження інституту апеляційного оскарження та оновлення інституту касаційного оскарження у цивільному судочинстві.

Підтримано та додатково аргументовано доктринальні підходи щодо створення за результатами проведеної судової реформи чіткої трьохінстанційної системи перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, що включає: 1) місцеві суди як суди першої інстанції, які здійснюють розгляд і вирішення цивільних справ, віднесених процесуальним законом до їх підсудності; 2) апеляційні суди, що забезпечують перегляд судових рішень, що не набрали законної сили; 3) вищі спеціалізовані суди, а саме Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, що здійснює перегляд судових рішень, які набрали законної сили, і окремий особливий статус Верховного Суду України, який здійснює перегляд судових рішень у цивільних справах після їх перегляду в касаційному порядку, метою діяльності якого є забезпечення вимог єдності судової практики. Встановлено, що за умов трьохінстанційної структури судів передбачено два інстанційні способи оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції: апеляційний і касаційний. За результатами проведеного дослідження запропоновано періодизацію розвитку та становлення інституту оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, за часів державної незалежності.

Другий розділ «Загальні умови та порядок оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції» складається з трьох підрозділів, присвячених дослідженню загальних питань звернення до суду апеляційної та касаційної інстанцій, а саме визначенню об'єктів та суб'єктів апеляційного і касаційного оскарження, а також аналізу процесуального порядку та строків такого оскарження у цивільному процесі.

У підрозділі 2.1. «Визначення об'єктів апеляційного та касаційного оскарження» аналізуються проблемні питання правової природи передумов виникнення права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, та умов реалізації зазначеного права у цивільному судочинстві.

Підтримано та доповнено наявні у правовій доктрині точки зору щодо доцільності розмежування передумов права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, та умов реалізації зазначеного права. Зокрема, до передумов виникнення права на апеляційне оскарження судових рішень суду першої інстанції належать: 1) підвідомчість справи суду або належність справи до цивільної юрисдикції суду; 2) відсутність ухвали про закриття апеляційного провадження у зв'язку з відмовою особи від апеляційної скарги; 3) відсутність ухвали про відмову у задоволенні апеляційної скарги цієї

особи або про відмову у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою.

Передумовами виникнення права на касаційне провадження судових рішень суду першої інстанції є: 1) підвідомчість справи суду або належність справи до цивільної юрисдикції суду; 2) перегляд справи в апеляційному порядку; 3) відсутність ухвали про закриття касаційного провадження у зв'язку з відмовою цієї особи від касаційної скарги на це саме рішення чи ухвалу; 4) відсутність ухвали про відхилення касаційної скарги цієї особи або про відмову у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою цієї особи на це саме рішення чи ухвалу; 5) обґрунтованість касаційної скарги.

Умови реалізації є загальними для права апеляційного та касаційного оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, до яких належать: 1) належний об'єкт оскарження; 2) належність особи до кола суб'єктів апеляційного та касаційного оскарження; 3) дотримання строків апеляційного та касаційного оскарження; 4) дотримання вимог щодо форми та змісту скарги; 5) дотримання процесуального порядку реалізації зазначеного права.

Додатково обґрунтовано, що коло рішень суду першої інстанції як об'єктів апеляційного оскарження цивільним процесуальним законодавством не обмежено тоді як для рішень суду першої інстанції як об'єктів касаційного оскарження законодавцем встановлені певні обмеження, оскільки можливість їх касаційного оскарження обумовлена необхідністю їх першочергового перегляду в апеляційному порядку.

Шляхом критичного аналізу основних доктринальних підходів, приписів цивільного процесуального законодавства та правозастосовної практики додатково обґрунтовано доцільність постановлення ухвали про повернення касаційної скарги у разі її подання на ухвалу суду першої інстанції, що не підлягає касаційному оскарженню.

У підрозділі 2.2. «Суб'єкти права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції: поняття, види та особливості їх правового статусу» проаналізовано коло осіб-суб'єктів оскарження судового рішення, ухваленого судом першої інстанції, та їх процесуальне становище при перегляді судових рішень, ухвалених судами першої інстанції.

Встановлено, що право апеляційного та касаційного оскарження реалізується тими особами, яким воно надано і, відповідно, за якими зазначене право закріплено у нормах цивільного процесуального законодавства. Підтримано позиції вчених-процесуалістів щодо доцільності закріплення за особами, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки, права апеляційного та касаційного оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції.

Додатково аргументовано недоцільність відмови у прийнятті апеляційної скарги від особи, яка не брала участі у справі, з тих підстав, що рішення суду не порушує прав цієї особи, оскільки зазначене питання по суті вирішується не в момент прийняття скарги, а у судовому засіданні при безпосередньому перегляді. Обґрунтовано, що при поданні апеляційної чи касаційної скарги особою, яка не брала участі у справі, про права та обов'язки якої суд першої (першої чи апеляційної) інстанції питання не вирішував, якщо зазначені обставини будуть встановлені після відкриття провадження у справі, суддя-доповідач, за наслідками розгляду апеляційної чи касаційної скарги на рішення суду, постановляє ухвалу про закриття провадження у справі за такою скаргою та про її повернення особі, яка подала скаргу.

У **підрозділі 2.3. «Процесуальний порядок та строки апеляційного і касаційного оскарження судових рішень у цивільному процесі»** на підставі аналізу доктринальних досліджень, законодавства України та матеріалів судової практики надається характеристика процесуального порядку звернення до суду апеляційної і касаційної інстанцій та визначення строків такого звернення.

Підтримується та додатково обґрунтовується точка зору вчених про недоцільність надіслання судом апеляційної інстанції апеляційних скарг, що надійшли безпосередньо до апеляційного суду, до суду, який ухвалив судові рішення, для належного оформлення справи і направлення її до суду апеляційної інстанції разом зі скаргою.

Зроблено висновок, що для виняткових випадків проголошення у судовому засіданні лише вступної та резолютивної частини рішення суду і відкладення складання повного рішення стосовно осіб, які брали участь у справі і були присутні у судовому засіданні під час проголошення вступної та резолютивної частини рішення, є оптимальним встановлення строку апеляційного оскарження протягом десяти днів з дня отримання копії повного рішення, обчислення якого здійснюється з урахуванням вимог ст. 69 ЦПК України. Для осіб, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки, з урахуванням їх процесуального статусу та приписів цивільного процесуального законодавства, запропоновано строк апеляційного оскарження на рішення суду першої інстанції визначати з дня отримання ними копії судового рішення, обчислення якого необхідно здійснювати з урахуванням вимог ст. 69 ЦПК України.

Третій розділ «Процесуальний механізм перегляду судових рішень» складається з двох підрозділів та присвячений дослідженню особливостей процесуального порядку розгляду справ судом апеляційної та касаційної інстанцій і визначенню повноважень суду вищої інстанції за результатами перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції.

У **підрозділі 3.1. «Процесуальні особливості перегляду судових рішень суду першої інстанції. Межі розгляду справи»** встановлено,

що перегляд судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, в апеляційних та касаційних судах здійснюється у процесуальній формі, що передбачає строго регламентований послідовний порядок руху справи на зазначених стадіях. Підтримано та додатково обґрунтовано позиції вчених-процесуалістів, що для позначення послідовного переходу і руху справи на стадіях апеляційного та касаційного провадження доцільним є використання терміну «частини». У зв'язку з чим додатково аргументовано перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядку визначати саме в якості стадій цивільного судочинства, кожна з яких складається з наступних частин: 1) відкриття апеляційного та касаційного провадження у справі; 2) підготовка апеляційним та касаційним судом справи до судового розгляду; 3) розгляд справи апеляційним та касаційним судом по суті; 4) ухвалення та проголошення апеляційним та касаційним судом рішення чи ухвали.

Підтримано позицію вчених, які вважають виправданим для суду апеляційної інстанції позбавлення його права скасовувати рішення суду першої інстанції і направляти справу на новий розгляд до суду першої інстанції з підстав зловживання зазначеним правом з боку апеляційного суду. Додатково обґрунтовано наукові позиції щодо недоцільності розгляду касаційної скарги судом касаційної інстанції за умови обов'язкового повідомлення та виклику осіб, які беруть участь у справі, що не є обмеженням доступу до суду. За результатами аналізу основних теоретичних доробок встановлено, що можливість подання додаткових доказів суперечить суті касаційного перегляду, під час якого касаційний суд перевіряє законність судових рішень лише в межах вимог, заявлених у суді першої інстанції.

У *підрозділі 3.2. «Правові наслідки перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції»* з'ясовано, що у разі встановлення у судовому рішенні, ухваленому судом першої інстанції, суддівської помилки, за результатами перегляду зазначеного рішення остання має бути усунена судом вищої інстанції.

За результати аналізу сутності та значення суддівських помилок надано авторське визначення даного поняття. Додатково обґрунтовано доцільність класифікації суддівських помилок у цивільному процесі на суттєві та несуттєві. Зокрема, до суттєвих суддівських помилок, що підлягають усуненню судами вищих інстанцій, та супроводжуються негативними наслідками у вигляді скасування рішення суду першої інстанції або його зміни, зокрема, віднесено наступні: 1) неповне з'ясування судом обставин, що мають значення для справи; 2) недоведеність обставин, що мають значення для справи, які суд вважав встановленими; 3) невідповідність висновків суду обставинам справи; 4) порушення або неправильне застосування норм матеріального або процесуального права.

Встановлено, що з метою усунення суддівської помилки, допущеної судом першої інстанції, суд апеляційної та касаційної інстанції наділені низкою повноважень. З урахуванням основних доктринальних підходів, приписів цивільного процесуального законодавства запропоновано власне визначення поняття повноваження суду апеляційної та касаційної інстанцій, названо умови застосування судом вищої інстанції наданих йому повноважень та визначено основні критерії вибору судом апеляційної та касаційної інстанції відповідного конкретного повноваження за результатами перегляду судового рішення суду першої інстанції, якими, зокрема, зазначено: характер допущеної судом першої інстанції суддівської помилки, відображеної у судовому рішенні; можливості суду апеляційної та касаційної інстанцій з усунення тієї чи іншої суддівської помилки та вірна кваліфікація судом вищої інстанції підстав для застосування того чи іншого повноваження.

ВИСНОВКИ

У **Висновках** викладаються найбільш важливі положення дисертаційного дослідження, формулюються пропозиції щодо удосконалення чинного цивільно-процесуального законодавства.

1. Право на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, – це гарантована Конституцією України можливість сторін та інших осіб, які брали участь у справі, а також осіб, які не брали участь у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки, у порядку, визначеному нормами цивільного процесуального законодавства, звернутися до суду вищої інстанції з метою забезпечення усунення суддівської помилки і реального виконання судового акту. Змістом права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, визначено сукупність наступних правомочностей (можливостей): а) можливість звернення до суду апеляційної інстанції зі скаргою на судові рішення суду першої інстанції, що не набрали законної сили, щодо їх перевірки на предмет законності та обґрунтованості; можливість безпосереднього звернення до суду касаційної інстанції зі скаргою на судові рішення суду першої інстанції, що набрали законної сили, щодо їх перевірки на предмет законності; б) право на отримання судового захисту за результатами розгляду скарги у судах апеляційної та касаційної інстанцій, забезпечене процесуальним обов'язком судів вищої інстанції використати передбачені процесуальним законом можливості для встановлення та усунення суддівської помилки, допущеної судом першої інстанції, та забезпечення реального виконання судового акту.

2. Ефективність захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів обумовлена вибором форми такого захисту, зокрема, форми перегляду судового рішення, ухваленого судом першої інстанції.

Основними критеріями вибору учасниками процесу форми, у порядку якої здійснюватиметься оскарження судового рішення у судах вищої інстанції, запропоновано визначати: норми права, що регулюють процесуальні відносини, що виникають під час перегляду судових рішень; підставу та мету перегляду судових рішень, характер оскаржуваного судового акту та коло осіб – суб'єктів суддівської помилки, допущеної при ухваленні судового рішення.

3. Розвиток та формування перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, в порядку апеляційного та касаційного оскарження за часів державної незалежності включає п'ять періодів: перший період (1990-1995 р.р.); другий період (1995-2001 р.р.); третій період (2001-2010 р.р.); четвертий період (2010-середина 2014 р.р.); п'ятий період (з середини 2014 р. і до теперішнього часу).

4. Передумови права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, та умови реалізації зазначеного права підлягають розмежуванню. Відповідно, передумовами права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, запропоновано визначати ті обставини процесуального характеру, від яких залежить виникнення права на скаргу і відсутність яких виключає можливість відкриття провадження у справі. Тоді як умовами реалізації права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, є обставини процесуального характеру, з якими пов'язано належне здійснення зазначеного права.

5. Суб'єктів перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, доцільно класифікувати залежно від їх процесуального статусу на види, зокрема: 1) суб'єктів права на скаргу, що, у свою чергу, залежно від суб'єктивного інтересу в розгляді і у вирішенні справи підлягають класифікації на підвиди; 2) суди апеляційної інстанції та Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ як суд касаційної інстанції, які мають особливий правовий статус; 3) інших учасників цивільного судочинства, які сприяють перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, судовими органами вищої інстанції.

6. Відмова у прийнятті апеляційної скарги від особи, яка не брала участі у справі, з тих підстав, що рішення суду не порушує прав цієї особи, є недоцільною. Відповідно, у разі подання апеляційної чи касаційної скарги особою, яка не брала участі у справі, про права та обов'язки якої суд першої (першої чи апеляційної) інстанції питання не вирішував, якщо зазначені обставини будуть встановлені після відкриття провадження у справі, суддя-доповідач, за наслідками розгляду апеляційної чи касаційної скарги на рішення суду, постановляє ухвалу про закриття провадження у справі за такою скаргою та про її повернення особі, яка подала скаргу.

Для виняткових випадків проголошення у судовому засіданні лише вступної та резолютивної частини рішення суду і відкладення складання повного рішення стосовно осіб, які брали участь у справі і були присутні у судовому засіданні під час проголошення вступної та резолютивної частини рішення, є оптимальним встановлення строку апеляційного оскарження протягом десяти днів з дня отримання копії повного рішення, обчислення якого здійснюється з урахуванням вимог ст. 69 ЦПК України.

7. Перегляд судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, у судах апеляційної та касаційної інстанцій здійснюється у процесуальній формі, що передбачає строго регламентований послідовний порядок руху справи на зазначених стадіях, для позначення якого доцільним є використання терміну «частини».

Метою перегляду судових рішень судами апеляційної та касаційної інстанцій є усунення суддівської помилки, допущеної судом першої інстанції при ухваленні відповідного рішення. Суддівські помилки, допущені судом першої інстанції при розгляді і вирішенні цивільної справи, доцільно поділяти на суттєві та несуттєві. При цьому, несуттєвими суддівськими помилками, допущеними судом першої інстанції при розгляді і вирішенні цивільної справи, є помилки, що створюють загрозу недосягнення мети та завдань правосуддя у цивільних справах, та підлягають усуненню судом, що їх допустив, у порядку та у спосіб, визначений законом, без звернення до судових органів контролюючих інстанцій (суду апеляційної та касаційної інстанцій).

Суттєвими суддівськими помилками, допущеними судом першої інстанції при розгляді і вирішенні цивільної справи, є помилки, що порушують права, свободи та інтереси осіб, сприяють недосягненню мети та завдань правосуддя у цивільних справах, тягнуть за собою негативні наслідки, в т.ч. скасування судового рішення, та підлягають усуненню у порядку та у спосіб, визначений законом, шляхом звернення до судових органів контролюючих інстанцій (суду апеляційної та касаційної інстанцій). Запропоновано класифікувати суттєві суддівські помилки, допущені судом першої інстанції, в залежності від обставин, що обумовили їх наявність, а також надана класифікація суддівських помилок в залежності від виду судового акту, в якому віднайшли втілення суддівські помилки.

8. З урахуванням аналізу правових наслідків перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, обґрунтовано та запропоновано перелік умов для застосування судом вищої інстанції наданих йому повноважень, а також визначено основні критерії вибору судом апеляційної та касаційної інстанції відповідного конкретного повноваження за результатом перегляду судового рішення, ухваленого судом першої інстанції, серед яких, зокрема: характер допущеної судом першої інстанції суддівської помилки, відображеної у судовому рішенні; можливості суду апеляційної та касаційної інстанції з

усунення тієї чи іншої суддівської помилки та вірна кваліфікація судом вищої інстанції підстав для застосування того чи іншого повноваження.

9. На основі теоретичних пропозицій та висновків запропоновано зміни та доповнення до Цивільного процесуального кодексу України щодо оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, серед яких наступні:

частину першу ст. 294 ЦПК України доповнити окремим пунктом наступного змісту: «У виняткових випадках, коли складання повного рішення може бути відкладено, особи, які брали участь у справі та були присутні у судовому засіданні під час проголошення вступної і резолютивної частини судового рішення, можуть подати апеляційну скаргу протягом десяти днів з дня отримання копії повного рішення суду»;

частину першу ст. 307 ЦПК України (повноваження апеляційного суду) доповнити окремим пунктом наступного змісту: «Постановити ухвалу про закриття провадження у справі та повернути апеляційну скаргу особі у разі подання такої скарги особою, яка не брала участь у справі, про права та обов'язки якої суд першої інстанції питання не вирішував»;

статтю 328 ЦПК України доповнити окремою частиною наступного змісту: «У разі подання касаційної скарги на ухвалу, що не підлягає оскарженню, суддя-доповідач повертає її особі, яка подавала касаційну скаргу, про що постановляє ухвалу, що не підлягає оскарженню»;

частину першу ст. 336 ЦПК України (повноваження суду касаційної інстанції) доповнити окремим пунктом наступного змісту: «Змінити рішення, не передаючи справи на новий розгляд», при цьому повноваження суду касаційної інстанції, закріплене у п. 5 ч. 1 ст. 336 ЦПК України, як право змінити рішення, виключити;

частину першу ст. 336 ЦПК України (повноваження суду касаційної інстанції), доповнити окремим пунктом наступного змісту: «Постановити ухвалу про закриття провадження у справі та повернути касаційну скаргу особі у разі подання такої скарги особою, яка не брала участі у справі, про права та обов'язки якої суд першої чи апеляційної інстанцій питання не вирішував».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Цихоня Д. Ю. Деякі питання щодо обмеження права апеляційного оскарження / Д. Ю. Цихоня / Вісник Одеського Національного університету. Серія: Правознавство. – 2012. – Т. 17. – Вип. 7 – С.122-129.

2. Цихоня Д. Ю. Право апеляційного оскарження судових рішень особами, які не брали участі у справі / Д. Ю. Цихоня // Юридичний вісник. – 2013. – № 1. – С. 160-165.

3. Цихоня Д. Ю. Субъекты апелляционного обжалования в гражданском судопроизводстве» / Д. Ю. Цихоня // *Evropský politický a právní diskurz*. – 2014. – Svazek 1. – Vydání 4. – S. 158-167.

4. Цихоня Д. Ю. Визначення строків апеляційного оскарження у цивільному процесі / Д. Ю. Цихоня // *Юридичний вісник*. – 2014. – № 1. – С. 220-225.

5. Цихоня Д. Ю. Правовий механізм реалізації права на апеляційне оскарження / Д. Ю. Цихоня // *Актуальні проблеми політики : зб. наук. праць*. – Одеса, 2014. – Вип. 51. – С. 375-383.

6. Цихоня Д. Ю. Історичні витоки касаційного провадження в цивільному процесі України / Д. Ю. Цихоня // *Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство*. – 2014. – Том 19. – Вип. 1 (22). – С. 123-130.

7. Цихоня Д. Ю. Право на перегляд судового рішення в рамках цивільного процесу / Д. Ю. Цихоня // *Науково-практичний круглий стіл «Особливості договорів у сучасному законодавстві України»* (м. Одеса, 21 вересня 2012 р.). – Одеса : Фенікс, 2012. – С. 37-39.

8. Цихоня Д. Ю. Окремі питання апеляційного оскарження рішень суду першої інстанції / Д. Ю. Цихоня // *Актуальні проблеми цивільного права та процесу : матер. щоріч. Міжнар. наук.-практ. конф. ім. Ю. С. Червоного* (м. Одеса, 13 грудня 2012 р.). – Одеса : Фенікс, 2012. – С. 132-135.

9. Цихоня Д. Ю. Окремі аспекти строків апеляційного оскарження / Д. Ю. Цихоня // *Актуальні проблеми цивільного права та процесу : матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. ім. Ю. С. Червоного* (м. Одеса, 13 грудня 2013 р.). – Одеса : Фенікс, 2013. – С. 130-133.

10. Цихоня Д. Ю. Окремі аспекти проблем строків апеляційного оскарження / Д. Ю. Цихоня // *Четверті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є.В. Васьковського : матер. Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Одеса, 16 травня 2014 р.). – Одеса : Астропринт, 2014. – С. 173-177.

11. Цихоня Д. Ю. Передумови апеляційного оскарження рішення суду з цивільних справ / Д. Ю. Цихоня // *Правове життя сучасної України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої ювілею С. В. Ківалова* (м. Одеса, 16-17 травня 2014 р.): у 2 т. Т. 1. – Одеса : Юридична література, 2014. – С. 406-408.

АНОТАЦІЯ

Цихоня Д. Ю. Оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право;

міжнародне приватне право. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2015.

Дисертація є спеціальним комплексним дослідженням теоретичних та практичних проблем оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції.

З урахуванням аналізу норм національного та міжнародного законодавства, основних доктринальних підходів та правозастосовної практики визначено правову природу оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, перегляду судових рішень суду першої інстанції за результатами такого оскарження, а також правові наслідки перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції.

Визначено поняття та зміст права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції. З'ясовано місце та роль перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції. Досліджено сучасний стан та перспективи правового регулювання оскарження судових рішень судами апеляційної та касаційної інстанцій.

Запропоновано шляхи вирішення проблемних питань щодо складу суб'єктів права на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, об'єктів такого оскарження та процесуального порядку його здійснення. Виявлено та охарактеризовано особливості процесуального порядку перегляду судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, його строків та правових наслідків такого перегляду.

Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення норм цивільного процесуального законодавства з питань оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції.

Ключові слова: цивільне судочинство, оскарження судових рішень суду першої інстанції, право на оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції, перегляд судових рішень, ухвалених судом першої інстанції, повноваження суду вищої інстанції.

АННОТАЦІЯ

Цихоня Д. Ю. Обжалование судебных решений, принятых судом первой инстанции. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 – гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2015.

Диссертация посвящена исследованию обжалования судебных решений, принятых судами первой инстанции.

С учетом анализа норм национального и международного законодательства, основных доктринальных подходов и правоприменительной практики определена правовая природа обжалования судебных решений, принятых судами первой инстанции, пересмотра судебных решений суда первой инстанции за результатами такого обжалования, а также правовые последствия пересмотра судебных решений, принятых судами первой инстанции.

В частности, сформулировано определение права на обжалование судебных решений как самостоятельного субъективного права, содержание которого составляют определенные правомочия. Исследовано место и роль пересмотра судебных решений, принятых судами первой инстанции, а также современное состояние и перспективы правового регулирования обжалования судебных решений судами апелляционной и кассационной инстанций. Установлено, что в результате проводимой судебной реформы создана трех инстанционная система пересмотра судебных решений, принятых судом первой инстанции с особым правовым статусом Верховного Суда Украины, позволяющая обеспечивать переход дела к судам высшей инстанции для обеспечения эффективного восстановления нарушенных прав.

Основное внимание уделено исследованию вопросов современного состояния и перспектив правового регулирования обжалования судебных решений, за результатами которого предложено периодизацию пересмотра судебных решений, принятых судами первой инстанции, за период государственной независимости Украины.

Предложены пути разрешения проблемных вопросов относительно объекта обжалования, состава субъектов права на обжалование судебных решений, принятых судами первой инстанции и процессуального порядка его осуществления. Основное внимание уделено исследованию сроков обжалования судебных решений, принятых судами первой инстанции, по результатам которого разработан ряд предложений и рекомендаций по усовершенствованию гражданского процессуального законодательства в вопросах обжалования судебных решений.

Охарактеризованы особенности процессуального порядка пересмотра судебных решений, принятых судами первой инстанции, рассмотрена и предложена классификация судебных ошибок. Проанализированы правовые последствия пересмотра судебных решений, в процессе которого предложено авторское определение полномочий суда апелляционной и кассационной инстанций, условия применения судом высшей инстанции предоставленных ему полномочий, а также основные критерии выбора судом соответствующего конкретного полномочия.

Обоснован ряд предложений по совершенствованию правового регулирования отношений в сфере обжалования судебных решений, принятых судами первой инстанции.

Ключевые слова: гражданское судопроизводство, обжалование судебных решений суда первой инстанции, право на обжалование судебных решений, принятых судами первой инстанции, пересмотр судебных решений, принятых судом первой инстанции, полномочия суда высшей инстанции.

SUMMARY

Tsykhoniy D. Yu. Appeals against judgments, passed by the courts of first instance. – Manuscript.

The thesis for the degree of the Candidate of Legal Sciences under the specialty 12.00.03 – Civil Law and Civil Procedure; Family Law; Private International Law, National University «Odessa Law Academy», Odessa, 2015.

The dissertation is a special complex research of theoretical and practical issues of judicial appeals of decisions, made by the courts of first instance.

Taking into consideration the analysis of norms of national and international legislation, basic doctrinal approaches and law enforcement practice, the legal nature of appealing the court decisions, made by the courts of first instance, judicial review of court decisions of courts of first instance as the result of such appealing and the legal consequences of judicial review of court decisions, made by courts of first instance, are defined.

The definition and content of the right to appeal against judgments, passed by the courts of first instance, is identified. The place and role of judicial review of decisions, made by courts of first instance, is determined. The modern state and prospects of legal regulation of appealing court decisions by courts of appellate and cassation instances are researched.

The ways of solving problematic questions regarding the composition of subjects of the right to appeal against decisions, made by courts of first instance, objects of such appealing and procedural order of its implementation are proposed. The peculiarities of procedural order of judicial review of decisions, made by courts of first instance, its terms and legal consequences of such a review are defined and characterized.

Suggestions for improvement of norms of civil procedural legislation on questions of appeals against court decisions, made by courts of first instance, are substantiated.

Key words: civil procedure, appeals against court decisions, made by the first-instance courts, right to appeal against court decisions, passed by the first-instance courts, review of the court decisions, made by the first-instance courts, powers of the superior instance court.

Підписано до друку 10.08.2015 р. Формат 60х90/16.
Ум.-друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 1506-5а.

Видавець і виготовлювач ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25
Тел. (048) 7777-591.